

Tineri bucureșteni plecați la studii în străinătate în secolul al XIX-lea

Cele trei decenii care au urmat după mișcarea revoluționară din anul 1821 au reprezentat un proces continuu de modernizare a orașului București, strins legat de dezvoltarea relațiilor capitaliste și de criza regimului feudal.

Intr-adevăr după pacea de la Adrianopol (1829) procesul de dezvoltare a industriei orășenești se accentuează simțitor, atât în ceea ce privește numărul unităților, cât și mai ales specificul lor.

La începutul celui de al patrulea deceniu al secolului al XIX-lea existau în București peste 100 de „fabrici”, majoritatea ateliere de cooperatie simplă și nici o fabrică propriu-zisă. Precumpăneau tăbăcăriturile și povernele de rachiu, de ulei și de săpun și „fabricile” legate de ramura textilă (basmale, testemeluri, ciorapi, găitane, etc.); la acestea se mai adăugau morile. Un stadiu mai avansat îl reprezintă fabrica de la Tunari, înființată de Nicolae Băleanu și manufactura doctorului Zucker, care producea mașini agricole, pompe de incendiu, mobilier. Dar menținerea relațiilor feudale era o frână în calea dezvoltării industriei bucureștene, care va lua un avînd mai accentuat după revoluția burghezo-democratică din anul 1848.

Comerțul a continuat să aibă un rol important în viața economică a orașului.

O statistică din anul 1824 indica faptul că în capitala Țării Românești se găsea jumătate din numărul prăvăliilor centrale urbane din țară (1515 față de 3032)¹.

Ca și pe plan economic, Bucureștiul cunoaște profunde transformări pe plan social.

Mișcarea revoluționară din anul 1821 și revoluția burghezo-democratică din 1848 inscrie o perioadă efervescentă pe care o trăia orașul în pragul trecerii lui într-o nouă orînduire. Raporturile de clasă suferau transformări impuse de dezvoltarea economică. Burghezia care își întărește pozițiile în dauna boierimei, aspira din ce în ce mai mult la puterea politică.

În cadrul acestor prefaceri și făcînd parte intrinsecă din procesul interior al societății românești se accentuează și lupta pentru formarea unei culturi naționale prin crearea învățămîntului superior în limba română și prin introducerea acesteia ca limbă de predare în școală. De fapt „Regulamentul școalelor publice din prințipatul Țării Româ-

¹ Istoria orașului București, vol. I, M.I.O.B., București, 1965, pag. 182.

nești”² apărut în anul 1833 puneaze bazele învățămîntului de toate gradele din Țara Românească. Grijă pentru pregătirea viitoarelor cadre didactice de nivel superior rezultă și din articolul 241 al acestui Regulament care conține prevederi referitoare la trimiterea de bursieri la universitățile din Europa. „Pentru a se forma profesori destoinici de a preda în școlile naționale învățături înalte, se vor trimite din vreme în vreme tineri pămînteni la universitățile cele mai luminate ale Europei, pentru ca să se desăvîrșească la a lor învățatură”. Din documentele cuprinse în fondul Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice existent la Arhivele Statului din București, aflăm că în anul 1820 Eforia Școalelor trimite primii bursieri ca să-și desăvîrșească studiile la universitățile din Europa³. Aceștia puteau să se specializeze în domeniul științelor sociale.

Astfel, în 1820, Ioan Pandeli, Constandin Papa Dimitriu și alții dau înscrisul Eforiei Școalelor naționale. Din acest act dat la 1 aprilie, 1820 de Constandin Papa Dimitriu (cel care mai tîrziu va deveni Constantin Moroiu, profesor la cursul de legi de la Sf. Sava) aflăm că „după mai multă rugămînte...” a reușit să fie trimis „...ot Biza din Italia a învăța meșteșugurile filozoficești în limba italiană cu cheltuiala din venitul căsii școalelor...”⁴. El primea anual o bursă de 2.000 taleri în soroc de 4 ani pentru a-și „săvîrși” tot cursul învățaturii. În încheierea înscrisului se arată și obligația lui „...să fiu dator să viu drept la București, ca să mă așez dascăl la școlile ce sînt... fără să fiu slobod în soroc de opt ani a mă duce în altă parte...”, iar în caz că respectivul ar vrea să calce acest legămînt se arată că „...atunci am a răspunde ori eu sau chezașul meu toată cheltuiala ce o va face casa școalelor cî mine într-acest soroc de patru ani cu dobînda lor...”⁵.

Constandin Papa Dimitriu (C. Moroiu) obține doctoratul în drept la Pisa în Italia, iar în anii 1830—1838 este profesor la colegiul Sf. Sava predînd cursul de legi⁶.

Din adresa Eforiei Școalelor din 24 aprilie, 1845 către „Cinstita logofeție a treburilor bisericești” semnată de Petrarhe Poenaru aflăm despre un alt tînr care cu cheltuiala statului va studia știința legilor și anume Georgie (Gheorghe) Costaforu despre care Petrarhe Poenaru spunea în adresă „...că numitul a fost într-adevăr unul din cei mai înaintați școlari ai colegiului Sf. Sava...” la care „Eforia a văzut cu mulțumire că acest tînr și în postul în care s-a aflat slujind de cînd a ieșit din școală n-a încetat de a-și mai adăoga învățăturile urmînd prin intervaluri și cursul legilor” și de asemenea arată „nădăjduiesc că va ști să se folosească de învățăturile ce îi mai trebuie a dobîndi în universități streine”⁷.

² Biblioteca centrală regională Iași, Ms. 2/49533 (30429 R).

³ Arh. St. București, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Țara Românească, dos. 1/1820, f. 1—10, vezi și Universitatea din București 1864—1864, Ed. didactică și pedagogică, pag. 20.

⁴ Arh. St. Buc., Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească dos. 1/1820, f. 1.

⁵ Ibidem, f. 1 — 1 v.

⁶ Universitatea din București, 1864—1864, Editura didactică și pedagogică, pag. 21.

⁷ Arh. St. București, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 1885/1845, f. 1—3 și dos. 1713/1845, f. 1.

În încheierea celor arătate mai sus Poenaru propunea să i se acorde tinărului viitor student un ajutor de 100 galbeni pe an în timpul de patru ani.

În anul 1858 Gheorghe Costaforu va obține la Paris titlul de doctor în drept⁸. După reîntoarcerea sa în țară el a fost director al Eforiei Școalelor, profesor de drept, rector al universității din București și unul din cei mai renumiți avocați din București.

La 20 septembrie, 1850 C. Brăiloiu semna un raport către domnie în care arăta jalba făcută de paharnicul Andrei Brezoianul tatăl lui Constantin Brezoianul „ce învăța la Paris științele juridice”⁹.

Paharnicul Andrei Brezoianul solicita un ajutor pe timp de 8 luni pentru fiul său care își luase licența în drept și examenul de doctorat, dar mai avea de trecut examenul la dreptul francezesc și teza la acesta. În cererea sa paharnicul Andrei Brezoianul este susținut de C. Brăiloiu care scrie „...că ar fi de mare ne folos a se întoarce acel școlar aici nesăvârșit...”¹⁰. Din cererea lui Dimitrie Paul Vioreanu dată la 9 noiembrie, 1854 aflăm „...că din pricina lipsei de profesori în această facultate, sînt silit a nu desăvîrși această știință și a pierde mult timp lucru desul de trist pentru cei care voiesc a studia...”¹¹. Eforia Școalelor în raportul din 13 decembrie, 1854 slobozea pentru acest tinăr 250 galbeni pentru a fi trimis la „Academia împărătească din Paris spre a se desăvîrși cu învățătura drepturilor”¹². Tot un raport din anul 1854 al Eforiei Școalelor consemnează că acest tinăr și-a luat gradul de eminență atât la „Dreptu roman” cît și la „Dreptu civil”¹³ și era însărcinat pe lingă dobîndirea cunoștințelor necesare în specialitatea legilor „...să studieze organizarea grefilor și orînduiala păzită în alcătuirea și eșpedierea actelor printr-o practică lămuritoare...”¹⁴.

P. Poenaru, M. Ghica și G. Costaforu semnavă în 4 decembrie, 1858, jurnalul Eforiei Școalelor prin care se hotăra ca, Constantin Boerescu să fie trimis pe seama bugetului acesteia să studieze la Facultatea de drept din Paris deoarece „...este de obște cunoscut silința sa și buna sa conduită...”¹⁵.

Constantin Boerescu reîntors în țară va funcționa ca profesor de drept civil la universitatea din București¹⁶.

Aceleași personalități marcante ale culturii românești vor scrie în 28 octombrie, 1858 în jurnalul Eforiei Școalelor că „...voind a îndeplini una din cele mai dîntii datorii ale sale pentru formarea de profesori pentru facultăți în vederea noii Academii ce se fundează... catedra de Economie Politică pentru care s-a publicat concursu, rămînînd vacantă prin negăsire de profesor se va trimite la Paris Dl. Alecu Pe-

⁸ V. Grozav, *Știri noi prietenoare la bursierii români în străinătate (1820—1877)*, în *Revista Arhivelor*, an XLVII, vol. XXXII, nr. 1/1970, p. 111—120, vezi nota 9.

⁹ *Arch. St. Buc.*, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 2088/1850, f. 2.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, dos. 3946/1854, f. 1.

¹² *Ibidem*, dos. 4038/1854, f. 4.

¹³ *Ibidem*, dos. 3946/1854, f. 3.

¹⁴ *Ibidem*, f. 5.

¹⁵ *Ibidem*, dos. 3161/1858, f. 1—3.

¹⁶ Lucian Predescu, *Enciclopedia Capetarea*, București, p. 108.

trescu, elevu din școala de Dreptu de aici care și-a terminat învățăturile atît gimnasiale cît și ale științei Dreptului cu cele mai bune note..."¹⁷. I se acordă o bursă de 240 de galbeni pe an, „...iar după terminarea studiilor va preda Economia politică ca profesor la facultatea de aici..."¹⁸.

Alături de tinerii trimiși să studieze știința legilor sînt și alții subvenționați de stat să studieze literele, viitori profesori la școlile de toate gradele din țară. Astfel, Eforia Școalelor hotărâra la 16 aprilie, 1833 ca să acorde o sumă de 5.000 lei din Casa Școalelor d-lui Dimitrie Pavlidis „...ajutorul ce cere pentru a să înlesni la învățăturile ce are a mai urma în Academia de la Paris pînă la luna lui iulie viitor..."¹⁹. După terminarea studiilor Dimitrie Pavlidis își asuma obligația să predea „...în vreme de trei ani în școala din București una din învățăturile ce se vor socoti de trebuință dindu-i-să lea de ce este hotărîtă prin regulament..."²⁰.

Fostului epistat al Colegiului Sf. Sava Iancu Vasiliu i se acordă de către Eforia Școalelor la 14 noiembrie, 1836 suma de 500 lei pentru a merge la Viena să studieze la Academia de acolo²¹.

I. Eliade Rădulescu, N. Goleșcu semnav decretul dat de locotenenta domnească din 19 august, 1848, prin care George Crețeanu și Grigorie Pereț primeau cîte 200 galbeni pe an pentru a studia la universitățile Europei (Paris) cu obligația „...a servi patria oricînd vor fi chemați despre cunoștințele cîștigate..."²². Primul se menționează că era obligat a studia „științele literale" și a-și lua diploma de licențiat „es-littres", iar cel de al doilea învăța limbile orientale și în special limba turcă.

La Constantinopol este primit în anul 1840 tînărul Picipio ca să învețe limba greacă, avînd o bursă de numai 10 galbeni pe lună²³. Tot acestui tînăr Eforia Școalelor hotărâște în 4 ianuarie, 1850 să-i mai acorde cîte 350 lei pe lună deoarece pe lingă limba greacă el studia și limba turcă, la care făcea progrese²⁴.

Burghesia în dezvoltare acordă o atenție sporită studiului științelor naturii propriu-zise și celorlalte ramuri înrudite. Astfel, una din disciplinele științelor naturale și anume farmacia este printre primele din acest domeniu care cunoaște o largă reglementare juridică.

Dar toată această legislație anterioară este întărită prin Regulamentul Organic care prevedea ca spîterii care deschideau oficine în Țările Românești să posede diplome eliberate de una din academile europene recunoscute²⁵. Interesul pe care încep să îl manifeste tinerii români pentru profesiunea farmaceutică reiese și din raportul Eforiei Școale-

¹⁷ Arh. St. Buc., Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 3159/1858, f. 1.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, dos. 7872/1833, f. 3.

²⁰ *Ibidem*, f. 4.

²¹ *Ibidem*, dos. 7764/1836, f. 3, 4, 6.

²² *Ibidem*, dos. 1508/1848, f. 2-3.

²³ *Ibidem*, dos. 2577/1849, f. 5.

²⁴ *Ibidem*, dos. 2612/1849, f. 2.

²⁵ Emil Gheorghiu, *Pagini din trecutul farmaciei românești*, Ed. medicală, București, 1967, p. 51.

lor pe anul 1832 prin care se hotăra ca tinărul Nicolae Gănescu să studieze „știința farmaceutică la Harcov” dându-i-se un ajutor de 100 galbeni împărătești”²⁶. În scrisoarea expediată din Moscova la 6 august, 1834, Nicolae Gănescu scrie „...că pentru o mai bună desăvîșire a științei pe care o studiază a mers la Moscova la Academia medicohi-rurgicală ocupîndu-se mai departe de partea farmaciei pe care vrea să o învețe cît mai bine pentru a fi folositor patriei...”²⁷. În anul 1836 printr-o nouă scrisoare Gănescu cere să se mai prelungească încă pe un an ajutorul acordat deoarece arată el s-a apucat și de studiul medicinei, pentru a avea o formație mai deplină²⁸. La 4 septembrie, 1837 conferința împărăteștei Academii medico-hi-rurgicale din Moscova dă mărturie pentru Nicolae Gănescu care obține titlul de doctor în medicină²⁹.

În 24 octombrie, 1834 Alexandru Dimitrie Ghica domnul Țării Românești hotărăște să slobode 100 galbeni pe an lui Dimitri Hristea Capitanovici pentru „...învățătura doctoriei ce o urmează în universitatea de la Viena”³⁰.

Scrisoarea pe care Dimitrie Hristea Capitanovici o scrie din Viena la 1 noiembrie, 1836 spune „...sînt încredințat că urmînd cu Botanica și învătura celorlalte laturi ale Istoriei naturale precum Mineralogia, Zoologia și Agronomia, voi pute aduce patriei mai mult folos decît cu însăși Botanica...”³¹. După terminarea studiilor în Austria Hristea Capitanovici pleacă să studieze în Germania unde în anul 1840 trece examenul de doctor în medicină și chirurgie la universitatea de la Heidelberg³². În anul 1832, iunie 17, Frusina soția răposatului doctor Teodor Gheorghiadis adresa o jalbă domnului Alexandru Dimitrie Ghica prin care solicita un ajutor de 200 galbeni pentru fiul ei Hariton care învâța „...cursul doctoresc în Academiile Londrei...”³³.

Și lista tinerilor plecați să deprindă meșteșugul doctoresc în occident continuă. Astfel, Gheorghe Mavrodin Chiparidis ot Sf. Elefterie pã Podul de pãmînt se ruga în jalba sa din 28 iunie, 1838, domnului Alex. Dimitrie Ghica ca să i sã dea un ajutor pentru a învãța meșteșugul doctoresc „...dorind sufletul meu ca să nu rămînă în stare proastă și neavînd nici un ajutor, nici stare rămînîndu-mi din pãrinți ca să învãț asemenea meșteșug...”³⁴. Dintr-un raport al Eforiei Școalelor semnat de P. Poenaru la 4 iunie, 1846, aflăm cã se acorda 100 galbeni pe trei ani tinãrului A. Marin care „...s-a arãtat cã are adevãratã voca-

²⁶ Arh. St. Buc., Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 4133/1831, f. 1, 7.

²⁷ *Ibidem*, f. 104 b6a, 112.

²⁸ *Ibidem*, f. 136—136 v.

²⁹ *Ibidem*, f. 169, 170.

³⁰ *Ibidem*, dos. 8850/1834, f. 3, 8.

³¹ *Ibidem*, f. 35.

³² *Ibidem*, f. 35, 44—48, 86.

³³ *Ibidem*, dos. 6040/1838, f. 1.

³⁴ *Ibidem*, f. 2, 3.

ție de profesor, chibzuiesc să însăreineze pe acest profesor a învăța la Paris teoria naturală cu științele ce sînt înclinate de aceasta, ca după ce va dobîndi îndestule cunoștințe să se așeze profesor de această catedră la Colegiul Sf. Sava...³⁵ Șt. Dimitrie Nica solicita la 12 septembrie, 1849 un ajutor de 150 de lei pe lună deoarece studia farmacia la Constantinopol³⁶. Raportul Departamentului credinței din 29 august, 1849 către domnul Barbu Știrbei sublinia că în urma cererii către Fuad Efendi, sultanul a aprobat ca tinerii români: Constantin Burdeanu, Ioan Lerescu, Constandin Burileanu și Gr. Călinescu să studieze la Academia împărătească de medicină din Constantinopol³⁷. Recunoașterea școlii românești de Medicină reiese și din ofisul prințului caimacam din 18 decembrie, 1857, prin care se făcea cunoscut că Ministerul Instrucțiunii Publice din Franța considera Școala de Medicină și Chirurgie din București „...asemănătoare școalelor pregătitoare de medicină și farmacie din imperiul, se îngăduiește elevilor din școala noastră de mai sus zisa specialitate, cari vor voi a merge să-și săvîrșescă studiile medicale la Paris...“³⁸

În raportul Dr. Davila din anul 1858, septembrie 22, către „Direcția Școalelor publice“ se sublinia „...dreptul ce se dă elevilor acestei școle de a merge să continue studiul lor în universitățile regatului Sardiniei...“³⁹.

Grigore Ștefănescu scria din Paris în 1863, februarie, 15/27 în scrisoarea sa către Ministrul Instrucțiunii că a fost trimis în anul 1859 la Paris la Sorbonna pentru a-și lua licența în științele naturale, ramura geologie solicitînd un stipendiu de 50 galbeni în plus necesar pentru a-și cumpăra cărți, hărți, necesare pregătirii sale⁴⁰. Grigore Ștefănescu⁴¹ înaintaș de seamă al geologiei românești, este primul profesor de mineralogie, geologie și paleontologie al Universității din București și membru fondator al Academiei Române. El a realizat prima hartă geologică a României la scara de 1:200.000 în 1898, fiind un propagator al ideilor darwiniste în țara noastră.

Din exemplele citate pînă în prezent rezultă domeniile variate în care se instruisau tinerii bucureșteni la școlile occidentale sau de la Istanbul. Fenomenul este propriu și în domeniul științelor tehnice în care se vor forma specialiști strîns legați de procesul de dezvoltare al industriei. Prin raportul Eforiei Școalelor din 10 decembrie, 1847 către Departamentul treburilor bisericești se hotăra ca Alexandru Goleșcu (Arăpîlă) să meargă să studieze fizica și chimia cu o bursă de 200 galbeni pe an la Paris⁴².

³⁵ Ibidem, dos. 1501/1846, f. 2.

³⁶ Ibidem, dos. 2577/1849, f. 1, 3.

³⁷ Ibidem, dos. 2573/1849, f. 1.

³⁸ Ibidem, dos. 3123/1858, f. 3-4.

³⁹ Ibidem, f. 21, 23, 24-25.

⁴⁰ Arh. St. Buc. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 589/1863, f. 5, 247.

⁴¹ Dicționarul român enciclopedic, vol. III Q — Z, Ed. Politică Buc., 1966, p. 589.

⁴² Arh. St. Buc., Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice Țara Românească, dos. 1267/1847, f. 14, 15.

La 30 mai, 1857 organizându-se un concurs pentru bursele acordate pentru studiu în străinătate aflăm din jurnalul comisiei că a reușit la concurs Dimitrie Ananescu și Nicolae Capsia care „s-au găsit capabili amândoi de a se trimite la Paris, însă Dl. Capsia potrivit cu aplicațiunea și aptitudinea să se destituie pentru științele tehnice ce se studiază în școlile de arte și meserii în Franța, iar Dimitrie Ananescu arătându mai multă aplicare la științele naturale...”⁴³

Jurnalul Eforiei Școalelor din 6 iunie, 1857, semnat de P. Poenaru recomandă, pe Spiridon Iroclanu ca să fie trimis pentru desăvârșirea studiilor sale ca inginer la Școala Imperială Politehnică din Paris⁴⁴. La rândul său directorul Școlii de arte din București recomandă printr-o adresă din 2 octombrie, 1858 Eforiei instrucției publice pe Lupulescu Ioan și Vasile Anton de a intra în fabrica de mașini R.R. a D. Wurm din Viena pentru a studia mecanica pe timp de 3 ani cu un ajutor de 50 de galbeni de fiecare. Acești doi tineri vor solicita în 28/16 februarie, 1859 lui Alex. Ioan Cuza prelungirea pe încă trei ani a șederii lor la Viena pentru a studia la școala politehnică de acolo după absolvirea acesteia urmînd să se întoarcă în țară „ducînd semînața artei de mecanicii ingineriei de care țara noastră este orfană...”⁴⁵. De asemenea, în ședința Eforiei Școalelor se hotărăște prin jurnalul din 12 septembrie, 1861 ca în urma concursului dat de cei mai buni conducători de mine pentru a fi trimiși timp de 3 ani în Belgia la Liege pentru a studia această specialitate să fie declarat reușit C. Mărgăritescu⁴⁶. O dată cu pregătirea unor cadre tinere în această perioadă în domeniul literelor și al tehnicii se simte nevoia de a se cultiva în rândul oamenilor gustul pentru artă și anume pentru pictură despre care în jurnalul Eforiei Școalelor din 5 iulie, 1840 se scria că „...între cunoștințele care slujesc a înălța sentimentele omului, pictura, această oglindă a naturii ca și istoria în sufletul său, gustul omeniei în frumusețe și virtute, vițului și dorința de a-și desăvîrși ale sale facultăți morale, prin urmare de unul din cele mai energice îndemnuri spre bine, arta picturii este un ram din cele mai folositoare ale învățătorei publice”⁴⁷. La cele arătate mai sus domnul Alex. Dimitrie Ghica menționa în hotărîrea sa din 5 septembrie, 1840, prin care tînărul Ioan Negulici este trimis să studieze la Roma următoarele „...cunoștința picturii fiind prea puțin întinsă într-această țară nu să află între ru-mâni profesori deprinși în asemenea învățătură și ca să sã poată forma pe viitor artiști destoinici de a lăți între români acest gust...”⁴⁸ aprobă plecarea tînărului artist. Astfel, Negulici primește în anul 1840 o bursă de 200 galbeni pe an pentru a se desăvîrși în arta picturii la Academia de la Roma, studiu pe care de altfel acesta l-a început la Paris. Lui îi vor urma beneficiind de bursa statului G. Petrescu și P. Alecsandrescu, care studiau pictura la Roma. Însuși Nicolae Grigorescu își va desăvîrși la Roma studiile de pictură începute la Paris, lucru pe

⁴³ Ibidem, dos. 4517/1856, f. 62, 64, 65, 66, 129, 147.

⁴⁴ Ibidem, dos. 3836/1857, f. 3, 19.

⁴⁵ Ibidem, dos. 3158/1858, f. 1, 6, 20, 29.

⁴⁶ Ibidem, dos. 344/1861, f. 36, 37.

⁴⁷ Ibidem, dos. 3408/1840, f. 1.

⁴⁸ Ibidem, dos. 3408/1840, f. 4.

care îl aflăm din scrisoarea lui din 11 august 1866 din care cerea să se prelungească cu încă doi ani bursa (540 franci și 50 de centime) pentru a studia pictura în Italia⁴⁹.

O altă ramură a artei pentru care tinerii manifestă interes este aceea a arhitecturii. Acest lucru reiese din jalba făcută la 15 mai, 1841, de C. Walenstein prin care solicita suma de 72 galbeni pe 3 ani pentru fiul său Hanrich deoarece ar dori „...să învețe arhitectura, avînd deosebită aplicare și gust privind că acest meșteșug va fi mai de trebuință și mai folositor patrii sale Țării Rumânești⁵⁰. Eforia Școalelor îl aprobă în anul 1844 să meargă să studieze arhitectura la Universitatea de la Viena. Tot din fondul Eforiei Școalelor naționale se slobozea în 27 ianuarie, 1848, 100 galbeni ajutor școlarului Alecsandru Orescu ce se afla trimis la „Academii streine“ pentru învățătura arhitecturii și pentru „...vremea ce i-a trebuit să mai șearză la Academia de la Monaco... ca să să deprinză la știința geometriei descriptive“ și aplicată pentru care este numit profesor la Colegiul Sf. Sava⁵¹. Ultimele trei decenii ale primei jumătăți a secolului al XIX-lea se caracterizează, așadar, prin mari succese în domeniul instruirii tinerei generații.

Mulți dintre foștii bursieri vor deveni personalități marcante ale științei, culturii și artei, ale vieții sociale-politice. Fără nici o îndoială, fenomenul are un puternic caracter de clasă. Bursierii statului provin în cele mai dese cazuri din rîndurile burgheziei sau ale moșierimii. Nu se pune problema recrutării unor atari oameni dintre țărani sau orășenii de rînd. Cu tot acest aspect, preocuparea de a instrui un corp profesoral de mare valoare reprezintă una din marile cuceriri ale societății bucureștene din a doua jumătate a celui de al XIX-lea veac.

Jeunes bucarestois partis à l'étranger pour étudier au XIX-ème siècle

RÉSUMÉ

La lutte pour la formation d'une culture nationale s'est accentuée au XIX-ème siècle par la création de l'enseignement supérieur en langue roumaine et par l'introduction de celle-ci comme langue d'enseignement à l'école.

En même temps que la lutte soutenue pour la formation d'une culture nationale on accorde une attention spéciale aussi à la formation de cadres didactiques pour toutes les spécialités, qui soient bien instruits.

Ces jeunes vont aller aux études à l'étranger aux plus renommées universités de l'Europe, avec des bourses accordées par l'Etat.

Du rang de ces boursiers vont s'élever les personnalités marquantes de la science, de la culture, de l'art de la vie sociale-politique.

Les matériaux archivistiques qui ont été à la base de l'élaboration de cet étude nous montrent un aspect important de la société bucarestoise du XIX-ème siècle, la préoccupation d'instruire un corps profesoral de grande valeur.

⁴⁹ Ibidem, dos. 437/1866, f. 342.

⁵⁰ Ibidem, dos. 2692/1844, f. 1, 3.

⁵¹ Ibidem, dos. 1439/1848, f. 2, 3.